

Willeke Stadtman (1950), arts en schrijver

‘Mijn vader was fout, daarna is ons gezin afgegleden’

CO WELGRAVEN

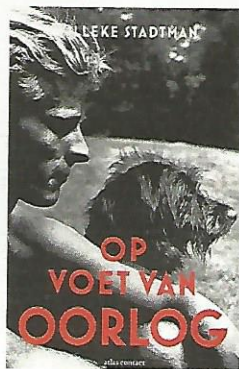
“Hoe mensen kunnen ontsporen in hun leven en wat voor consequenties dat heeft, dat verhaal wil ik vertellen. Ik heb dat namelijk van dichtbij meegemaakt, in het gezin waarin ik ben opgegroeid. Mijn vader was fout in de oorlog. Hij is daarvoor relatief zwaar gestraft: hij kreeg vijf jaar en verloor bovendien voor tien jaar zijn burgerrechten. Dat heeft niet alleen hém getekend voor de rest van zijn leven, maar ook mijn zusje en twee broers.

Op 7 april 2000, het liep tegen middernacht, stonden er bij mij twee agenten op de stoep. Wilfred, mijn jongste broer, had een einde gemaakt aan zijn leven; een maand later kreeg mijn oudste broer een zwaar ongeluk. Dat was het moment waarop ik besloot een boek te schrijven. Ik ben eraan begonnen nadat ik met werken ben gestopt.

Mijn boek is een reconstructie van de teloorgang van ons gezin. Ik had het inderdaad voor mezelf kunnen houden. Maar ik heb juist willen laten zien wat er gebeurt als een gezin in een samenleving geen plek krijgt, een stempel draagt waar niet meer aan te ontkomen valt. Het is een tragedie die zich over de generaties heen sleept.

Mijn vader was zowel dader als slachtoffer. En dan bedoel ik absoluut niet een slachtoffer in de categorie oorlogsslachtoffers, maar in een andere categorie, namelijk van mensen die de ongelukkige loop die hun leven heeft genomen nooit meer te boven zijn gekomen, die verbiterd zijn gebleven en die daarmee hun kinderen hebben geïnfecteerd.

Hij heeft geprobeerd zijn fout te herstellen. Hij deed bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, bij de plaatselijke voetbalvereniging waar hij grensrechter was. Dat betekende veel voor hem, zo deed hij toch weer mee in de samenleving. Op een avond in april 1967 kwam de voorzitter langs met de boodschap dat m'n vader moest stoppen, de club kon het zich niet permitteren geassocieerd te worden met iemand die fout

‘Mijn vader was zowel dader als slachtoffer’

was in de oorlog. Ik zat erbij, het was echt verschrikkelijk. Die mededeling heeft hem gebroken, daarna heeft-ie het opgegeven.

Ik was zestien; twee jaar later ging ik het huis uit, maar mijn jongere zusje en broertjes bleven er nog jaren wonen. Zij hebben nog veel indringender dan ik het beeld meegekregen van een vader voor wie het leven één grote mislukking was, die alles wat hij ondernam zag stranden. Hij was ervan overtuigd dat mijn broer Wilfred werd afgewezen voor de KMA in Breda vanwege zijn oorlogsverleden.

Ik heb in dit boek de nuance willen zoeken tussen goed en fout, het verhaal vertellen van binnenuit, een persoonlijke geschiedenis, waarin duidelijk wordt hoe een gezin de nasleep van de oorlog kan voelen. Met z'n zessen leefden wij voortdurend op voet van oorlog met het verleden, zoals het verleden op voet van oorlog met ons leefde. Het schrijven is ook een zoektocht geweest. Waarom is het zo gegaan? Waarom kon niemand voorkomen dat dit gezin op deze manier is afgegleden? Waarom heeft niemand ons geholpen?

Toen ik aan het boek begon, had ik al voldoende afstand genomen tot het onderwerp. Maar toen ik eraan werkte kwam het steeds dichterbij op m'n huid te zitten. Dus ik heb het niet van me af geschreven, het is eerder dichterbij gekomen. Het is een tragisch verhaal, maar ik heb het met een luchtige pen opgeschreven – er valt ook wat te lachen.

Dit boek had ik niet kunnen publiceren toen mijn ouders nog leefden. Het is zeker geen afrekening met ze. Ik ben boos op ze geweest, maar voelde vooral medelijden vanwege hun onmacht en onvermogen. Maar ik vel geen oordeel. Dat laat ik aan de lezer. Ondanks alles hield ik van mijn ouders.”

Willeke Stadtman: Op voet van oorlog, Een familiegeschiedenis Atlas Contact; 304 blz. € 19,99